พหุปการกถา

ว่าด้วยความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

บทเทศนา พหุปการกถา
ว่าด้วยความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
กรรมการมหาเถรสมาคม
และคณะจากศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

แต่งตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๕๗๙/๒๕๖๓
มหาเถรสมาคมมีมติเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
ให้วัดทั่วประเทศใช้จัดแสดงพระธรรมเทศนา

สารบัญ

คำปรารภ ....(๓)

พหุปการกถา ๑
ว่าด้วยความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก

มติมหาเถรสมาคม ๑๓

คำปรารภ

ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๓ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ มหาเถรสมาคม ได้มีมติมอบพระพรหมบัณฑิตแต่งบทเทศนาเกี่ยวกับความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เพื่อให้วัดทั่วประเทศใช้จัดแสดงพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะ หรือในโอกาสอันสมควร

เพื่อดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมดังกล่าว พระพรหมบัณฑิต ในฐานะประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการจัดทำบทเทศนาเรื่องรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ภายหลังจาก คณะกรรมการชุดนี้ได้ประชุมปรึกษาหารือกันแล้ว พระพรหมบัณฑิตรับหน้าที่ เป็นผู้แต่งบทเทศนานี้ด้วยตนเองโดยใช้ชื่อกัณฑ์ว่าพหุปการกถา ว่าด้วย ความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก

พระพรหมบัณฑิตได้นำเสนอบทเทศนากัณฑ์นี้ให้ที่ประชุมมหาเถร สมาคมพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ มหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ได้ให้ความเห็นชอบบทเทศนาเรื่องพหุปการกถาและมีมติให้วัดทั่วประเทศ ใช้บทเทศนากัณฑ์นี้จัดแสดงพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะหรือในโอกาส อันสมควร

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารได้อาราธนาพระพรหมบัณฑิตผู้แต่งบทเทศนา ให้แสดงพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้เป็นครั้งแรก ณ อาคารสิริภักดีธรรม ในวัน ธรรมสวนะที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

คุณเจริญ คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี และคุณฐาปน คุณปภัชญา สิริวัฒนภักดี ทราบข่าวการกุศลนี้แล้วได้ขออนุญาตนำบทเทศนากัณฑ์นี้ ไปจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทานเนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

ทางวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร จึงขออนุโมทนาในกุศลจริยาของ ครอบครัวสิริวัฒนภักดี มา ณ โอกาสนี้

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

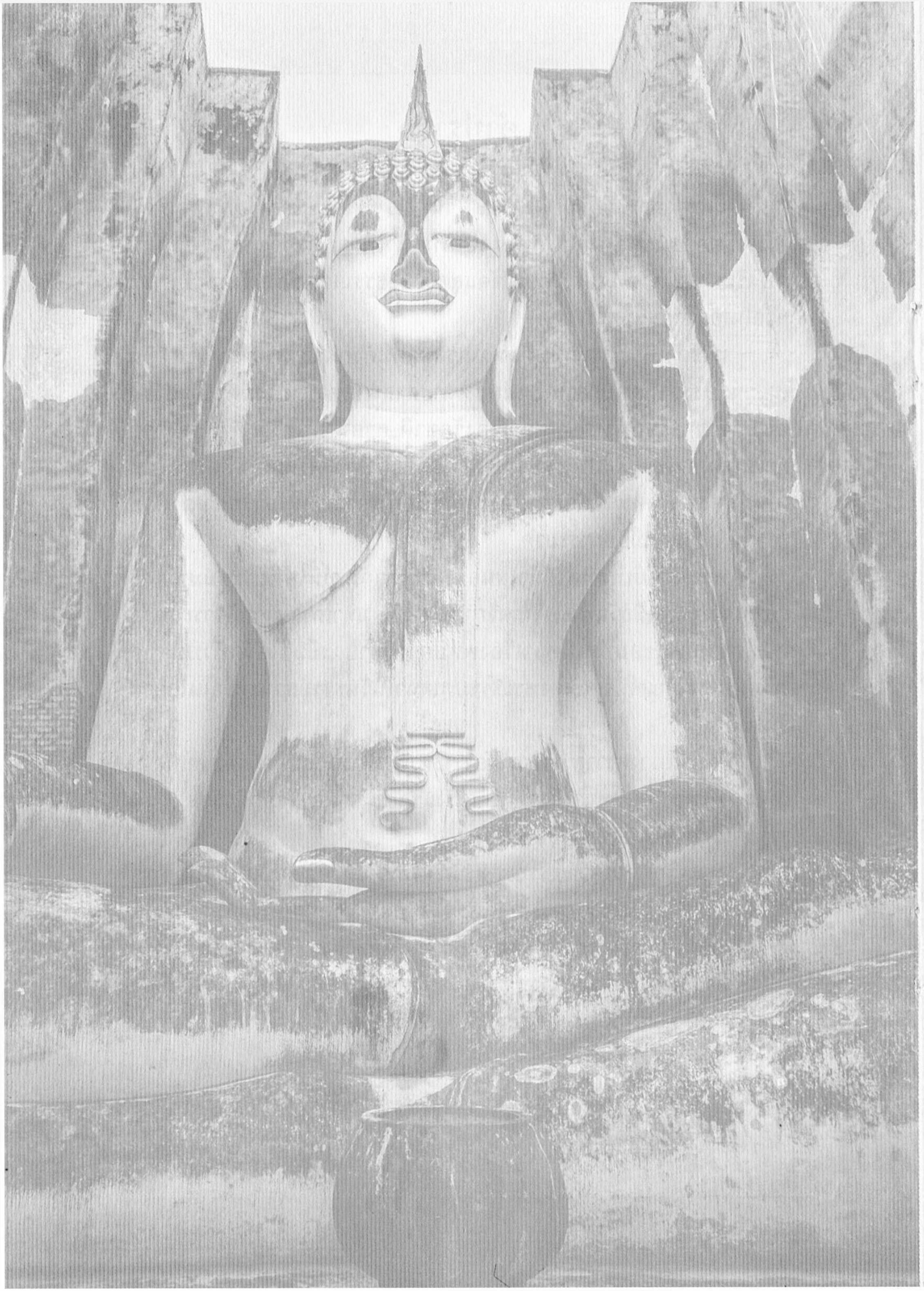

พหุปการกถา
ว่าด้วยความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

และคณะจากศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

แต่งตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๕๗๙/๒๕๖๓

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

สาคารา อนาคารา จ อุโภ อญฺโญญฺญนิสฺสิตา

อาราธยนฺติ สทฺธมฺมํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรนฺติ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักรับประทานแสดงพระธรรมเทศนาในพหุปการกถา ว่าด้วยความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก เพื่อเป็นเครื่องประดับประคองฉลองศรัทธา ประดับปัญญาบารมี อนุโมทนากุศลบุญราศีส่วนธัมมัสสวนมัยคือบุญที่ได้จากการฟังธรรมซึ่งท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้พร้อมใจกันบำเพ็ญให้เป็นไปในวันนี้

การฟังพระธรรมเทศนาตามกาลเวลาอันเหมาะสมจัดว่าเป็นมงคล คือเหตุแห่งความเจริญในชีวิต ดังพุทธภาษิตที่ว่า **“กาเลน ธมฺมสฺสวนํ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ”** แปลความว่า “การฟังธรรมตามกาลเป็นมงคลอันสูงสุด” ทั้งนี้เพราะการฟังธรรมช่วยให้ผู้ฟังได้อานิสงส์ ๕ ประการ ดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาทรงพรรณนาไว้ว่า **“อสฺสุตํ สุณาติ”** เป็นต้น แปลความว่า “๑. ได้ฟังเรื่องใหม่ ๒. ได้วิจัยเรื่องเก่า ๓.ได้บรรเทาข้อกังขา ๔. ได้พัฒนาความคิด ๕. ได้ทำจิตให้ผ่องใส” อานิสงส์การฟังธรรมเหล่านี้บังเกิดมีขึ้นเพราะเหตุที่การแสดงพระธรรมเทศนาประกอบด้วยวาจาสุภาษิตที่นับว่าเป็นมงคลอันสูงสุด สมดังพุทธพจน์ที่ว่า **“สุภาสิตา จ ยา วาจา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ”** แปลความว่า “วาจาสุภาษิตเป็นมงคลอันสูงสุด”

โอกาสนี้เป็นเวลาอันควรที่สาธุชนชาวไทยทั้งหลายจะได้ใส่ใจระลึกถึงวาจาสุภาษิตในพระบรมราโชวาทเรื่องความรู้รักสามัคคีที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ พระราชทานไว้เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๔ ว่า **“ประเทศของเรารักษาเอกราชอธิปไตยและอิสรภาพให้สมบูรณ์มั่นคงมาได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะคนไทยทุกหมู่เหล่ารู้รักความสามัคคี และรู้จักทำหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ประสานส่งเสริมกัน”** พระบรมราโชวาทนี้แสดงให้เห็นว่าความรู้รักสามัคคีเป็นคุณธรรมสำคัญที่มีอุปการะมากเพราะช่วยให้ประเทศไทยรักษาเอกราชอธิปไตยและอิสรภาพมาได้จนถึงปัจจุบัน

ความรู้รักสามัคคีนี้จำแนกออกเป็นคุณธรรมย่อยสามประการคือ ความรู้ ความรัก และความสามัคคี คุณธรรมประการแรก คือ ความรู้

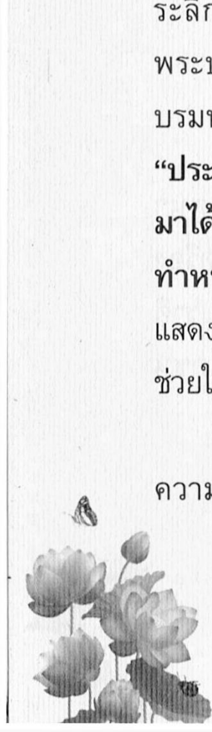

หมายถึงความกตัญญูรู้อุปการคุณที่คนไทยทุกหมู่เหล่าได้รับจากประเทศไทย คุณธรรมประการที่สอง คือ ความรัก หมายถึงความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการแสดงออกซึ่งความกตเวทีคือประกาศความรักให้ปรากฏด้วยการทำปฏิการะตอบแทนคุณของสถาบันทั้งสามด้วยวิธีการต่างๆ คุณธรรมประการที่สาม คือ ความสามัคคี หมายถึงการแสดงออกอย่างพร้อมเพรียงกันในการปฏิบัติหน้าที่ถนอมรักษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

คำว่า สถาบันชาติ หมายรวมทั้งคนไทยและแผ่นดินไทย สถาบันศาสนาหมายถึงพระพุทธศาสนาและศาสนธรรมอื่นใดที่สร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามให้กับคนไทย สถาบันพระมหากษัตริย์หมายถึงพระประมุขของประเทศไทย ตามนัยแห่งพระบาลีที่ว่า **“ราชา มุขํ มนุสฺสานํ พระราชาเป็นประมุขของปวงชน”** การนิยามความหมายของสถาบันทั้งสามนี้สอดคล้องกับการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ผู้ทรงออกแบบธงชาติไทยที่เรียกว่าธงไตรรงค์ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๐ ได้ทรงพระราชนิพนธ์อธิบายความหมายแห่งธงไตรรงค์ที่ประกอบด้วยสามสี คือ แดง ขาว น้ำเงิน ว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังต่อไปนี้

“ขอร่ำรำพันบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย แห่งสีทั้งสามงามถนัด
ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายพระไตรรัตน์ และธรรมะคุ้มจิตไทย
แดงคือโลหิตเราไซร้ ซึ่งยอมสละได้ เพื่อรักษะชาติศาสนา
น้ำเงินคือสีโสภา อันจอมประชา ธ โปรดเป็นของส่วนองค์

จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์ จึ่งเป็นสีธง ที่รักแห่งเราชาวไทย
ทหารอวตารนำไป ยงยุทธวิชัย วิชิตก็ชูเกียรติสยามฯ"

สถาบันทั้งสามคือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เปรียบเหมือนเสาหลักสามเส้าที่ช่วยค้ำยันประเทศไทยให้ดำรงคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้น เสาหลักสามเส้านี้ยังทำหน้าที่พยุงค้ำยันซึ่งกันและกันเพื่อให้แต่ละสถาบันสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง เช่นเดียวกับธงไตรรงค์ซึ่งประกอบด้วยแผ่นผ้าสามสีเย็บติดเป็นผืนเดียวกันอย่างชนิดที่ไม่มีวันแยกขาดจากกัน การประสานสามัคคีของสถาบันทั้งสามนี้ยังมีอยู่ตราบใดความมั่นคงและพัฒนาสถาพรของประเทศไทยก็ดำรงอยู่ได้ตราบนั้น ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทั้งสามเป็น **"อญฺโญญฺญนิสฺสิตา"** คือต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันตามหลักปฏิจจสมุปบาทที่ว่าสิ่งทั้งหลายอาศัยกันและกันเกิดขึ้น ดังพระบาลีนิกเขปบทที่ยกไว้ ณ เบื้องต้นว่า **"สาคารา อนาคารา จ อุโภ อญฺโญญฺญนิสฺสิตา"** เป็นต้น แปลความว่า "คฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งสองฝ่ายต่างอาศัยกันและกันจึงทำให้พระสัทธรรมอันเกษมจากโยคะอย่างยอดเยี่ยมสำเร็จได้"

ตามนัยแห่งพระบาลีนี้ คฤหัสถ์และบรรพชิตต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกัน กล่าวคือ คฤหัสถ์อุปถัมภ์บำรุงบรรพชิตด้วยอามิสทานคือการบริจาคจตุปัจจัยไทยธรรมบำรุงพระพุทธศาสนา ในขณะเดียวกันฝ่ายบรรพชิตก็ทำปฏิการะตอบแทนฝ่ายคฤหัสถ์ด้วยธรรมทานคือเทศนาสั่งสอนธรรม คฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งสองฝ่ายเมื่อได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างนี้ย่อมสามารถปฏิบัติหน้าที่ของชาวพุทธ ๔ ประการ

ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาปรินิพพานสูตร ได้แก่ ๑) พหูสูต คือ ศึกษาธรรมจนแตกฉาน ๒) อนุธัมมจารี ปฏิบัติธรรมตามที่ได้ศึกษานั้น ๓) ธัมมเทศนา แสดงธรรมและเผยแผ่ธรรม ๔) ปรัปปวาทนิคคหะ อุปถัมภ์และปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

โดยนัยนี้ พุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์อันประกอบด้วยพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไปให้การอุปถัมภ์บำรุงแก่ฝ่ายบรรพชิตเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ทั้งสี่ประการได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ฝ่ายบรรพชิตก็ทำปฏิการะตอบแทนฝ่ายคฤหัสถ์ด้วยการสั่งสอนธรรมแก่ประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมทางศาสนาและถวายพระธรรมเทศนาแด่พระมหากษัตริย์เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการครองแผ่นดินโดยธรรม ตามนัยแห่งพระบาลีในอัคคัญญสูตรที่ว่า **“ธมฺเมน ปเร รญฺเชตีติ ราชา”** แปลความว่า “พระราชาคือผู้ที่ทำให้ประชาชนยินดีพอใจโดยธรรม” ธรรมที่พระราชาทรงถือปฏิบัติเพื่อสร้างความยินดีพอใจแก่ประชาชนเรียกว่าทศพิธราชธรรม มี ๑๐ ประการ ประกอบด้วย ทาน ศีล บริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน เป็นต้น

บทกลอนต่อไปนี้สรุปความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันระหว่างพุทธบริษัททั้งฝ่ายคฤหัสถ์และบรรพชิตได้เป็นอย่างดี ดังนี้

“วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย
บ้านจะสวยเพราะมีวัดดัดนิสัย
บ้านกับวัดผลัดกันช่วยยิ่งอวยชัย
ถ้าขัดกันก็บรรลัยทั้งสองทาง”

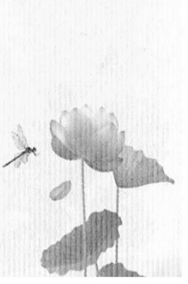

ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคฤหัสถ์และบรรพชิต ดังพรรณนามานี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้รักสามัคคีที่ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยและอิสรภาพมาได้จนถึงปัจจุบัน ความสำคัญของความรู้รักสามัคคีเช่นว่านี้ปรากฏชัดอยู่ในบทปาฐกถาเรื่อง "ลักษณะการปกครองประเทศไทยแต่โบราณ" ที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย ได้แสดงไว้เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๐ ความตอนหนึ่งว่า **"ชนชาติไทยมีคุณธรรมสามอย่างเป็นสำคัญ จึงสามารถปกครองประเทศไทยมาได้ คือ ความจงรักอิสระของชาติ อย่างหนึ่ง ความปราศจากวิหิงสา อย่างหนึ่ง ความฉลาดในการประสานประโยชน์ อย่างหนึ่ง"**

ในบรรดาคุณธรรมทั้งสามประการนั้น คุณธรรมประการแรก คือ ความจงรักอิสระของชาติ นับว่าสำคัญที่สุดในการปกป้องรักษาเอกราชอธิปไตยและอิสรภาพของชาติ ความรักอิสรภาพนี้เป็นไปตามนัยแห่งพุทธภาษิตที่ว่า **"วโส อิสฺสริยํ โลเก อำนาจเป็นใหญ่ในโลก"** บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณปกป้องรักษาความเป็นไทคือการมีอำนาจเป็นใหญ่ในการปกครองตนเองด้วยความเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งชีวิต ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามนัยแห่งพระบาลีที่ว่า **"จเช ธนํ องฺควรสฺส เหตุ"** เป็นต้น แปลความว่า "บุคคลควรสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ ควรสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต ควรสละทั้งทรัพย์ อวัยวะและชีวิตเมื่อระลึกถึงธรรม" ตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้คือการที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชและ

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงนำประชาชนชาวไทยลุกขึ้นกอบกู้อิสรภาพของแผ่นดิน อีกตัวอย่างหนึ่งที่สำคัญเช่นกันคือการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงนำพาประเทศชาติให้รอดพ้นจากการเป็นเมืองขึ้นของประเทศนักล่าอาณานิคม

คุณธรรมประการที่สอง คือ ความปราศจากวิหิงสา หมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่มีการเบียดเบียนกัน คนต่างชาติต่างศาสนาที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารล้วนได้รับการต้อนรับจากคนไทยด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี สมดังพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่ว่า "เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ" ความปราศจากการเบียดเบียนนี้ถือเป็นการปฏิบัติตามนัยแห่งพุทธภาษิตที่ว่า **"อพฺยาปชฺฌํ สุขํ โลเก การไม่เบียดเบียนกันเป็นสุขในโลก"** ดังจะเห็นได้ว่า คนไทยนิยมกล่าวคำว่า "ไม่เป็นไร" จนติดปาก อันแสดงถึงความมีน้ำใจรู้จักให้อภัยกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความสามัคคีปรองดองในสังคม สมด้วยบทกลอนที่ว่า "ถ้าไม่มีการให้อภัยผิด และไม่คิดที่จะลืมซึ่งความหลัง จะหาสามัคคียากลำบากจัง ความผิดพลั้งย่อมมีทั่วทุกตัวคน"

คุณธรรมประการที่สาม คือ ความฉลาดในการประสานประโยชน์ หมายถึงการเปิดโอกาสให้คนทุกหมู่เหล่าเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติไทย โดยไม่มีการกีดกันเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เป็นต้น ความฉลาดในการประสานประโยชน์นี้ทำให้เกิดการประนีประนอมในบ้านเมือง ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า "เพ่งดูประโยชน์หมู่มาก ตัวยอมลำบากทุกสิ่งสรรพ์ ประนีประนอมพร้อมกัน ทุกวันมุ่งรักษ์สามัคคี" ด้วยเหตุนี้ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลปัจจุบัน ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ จึงมีพระราชดำรัสตอบผู้สื่อข่าวต่างประเทศว่า **"ประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งการประนีประนอม"** การประนีประนอมช่วยสร้างความสามัคคีของคนในชาติและความสามัคคีนั้นย่อมนำความสุขและความเจริญมาให้ ดังพุทธภาษิตที่ว่า **"สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะนำสุขมาให้"**

คุณธรรมสำคัญที่เสริมสร้างความรู้รักสามัคคีของคนไทยดังพรรณนามายังคงได้รับการรักษาสืบทอดต่อมาจนถึงทุกวันนี้ ดังที่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลปัจจุบัน ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ มีพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อพุทธศักราช ๒๕๖๒ ว่า **"เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป"** พร้อมกับทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้อาณาประชาราษฎรตามที่ทรงประกาศไว้ในพระปฐมบรมราชโองการ ดังปรากฏเป็นที่ประจักษ์ว่าพระองค์ทรงสืบสาน รักษา และต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและแนวพระราชดำริต่างๆ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

เพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอดมรดกธรรมทางพระพุทธศาสนา สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลปัจจุบัน ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ มีพระราชดำรัสประกาศพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภก ว่า "ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ แต่เดิมมาข้าพเจ้าได้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสและถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะด้วยวิธีนั้นๆ อยู่แล้ว ฉะนั้น บัดนี้ ข้าพเจ้าได้เถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกแล้ว จึงขอมอบตัวแด่พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสังฆเจ้า จะได้รับการจัดการให้ความคุ้มครองและรักษาพระพุทธศาสนาโดยชอบธรรมตลอดไป ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ **ขอพระสงฆ์จงจำไว้ด้วยว่า ข้าพเจ้าเป็นพุทธศาสนูปถัมภกเถิด**" ในฐานะที่ทรงเป็นพุทธมามกะ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลปัจจุบัน ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองแผ่นดินโดยธรรม ดังกรณีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หน่วยราชการในพระองค์ร่วมกับประชาชนทุกหมู่เหล่าทำกิจกรรมจิตอาสา จนเกิดโครงการจิตอาสาพระราชทาน กิจกรรมจิตอาสานี้มีผลเป็นการระดมสรรพกำลังมาร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วยน้ำใจเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน พระบรมราโชบายนี้เป็นไปตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ประการ คือ ๑. ทาน หมายถึง การให้สิ่งของ รวมทั้งให้ธรรมทานและวิทยาทาน ๒. ปิยวาจา หมายถึง การกล่าววาจาไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี รวมถึง กล่าวคำแนะนำและปลุกปลอบใจด้วยความปรารถนาดี ๓. อัตถจริยา หมายถึง การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม รวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ด้วยวิธีการต่างๆ ๔. สมานัตตตา หมายถึง

การวางตนพอดีเสมอต้นเสมอปลายในการติดต่อสมาคมกับผู้อื่นทั้งในยามได้ดีมีสุขหรือในยามตกทุกข์ได้ยาก สังคหวัตถุทั้งสี่ประการนี้เป็นเสมือนกาวใจที่ประสานประชาชนชาวไทยให้มีความสมัครสมานสามัคคี

ดังนั้น โครงการจิตอาสาพระราชทานจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้รักสามัคคีให้กับคนไทยทั้งปวง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมจิตอาสาช่วยให้คนไทยตระหนักรู้อุปการคุณของชาติ มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมีความจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ นั่นคือเป็นกิจกรรมที่หล่อหลอมคนไทยให้มีความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญูเกิดจากความตระหนักรู้ว่าสถาบันทั้งสามมีอุปการคุณอย่างมากต่อการดำรงอยู่และความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย ความกตเวทีหมายถึงการทำปฏิการะตอบแทนคุณสถาบันทั้งสามนั้น ความกตัญญูกตเวทีจัดว่าเป็นภูมิธรรมคือพื้นฐานของคนดี ดังพระบาลีที่ว่า **"สปฺปุริสภูมิ ยทิทํ กตญฺญุตา กตเวทิตา"** แปลความว่า "ความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมพื้นฐานของคนดี"

สถาบันชาติอันประกอบด้วยประชาชนคนไทยควรมีความกตัญญูคือตระหนักรู้อุปการคุณอันยิ่งใหญ่ของสถาบันพระพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะเดียวกันก็แสดงออกซึ่งความกตเวทีคือปฏิบัติหน้าที่ในการถนอมรักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ สมดังพระบรมพุทโธวาทที่ว่า **"ธมฺมญฺจเร สุจริตํ บุคคลควรปฏิบัติธรรมคือหน้าที่ให้สุจริต"** ในการปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้ คนไทยทุกคนควรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างสุดความสามารถโดยไม่มีการละทิ้งหน้าที่ ไม่บกพร่องในหน้าที่ ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ และไม่ทุจริต

ต่อหน้าที่ ตราบใดที่ประชาชนยังรู้รักสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ในการถนอมรักษาสถาบันชาติ สถาบันพระศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ตราบนั้นความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยก็คงมีอยู่ต่อไป ทั้งนี้เพราะความเสื่อมและความเจริญของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน เหมือนเสาหลักสามเส้าพยุงกันและกัน ฉะนั้น ตามนัยแห่งพระบาลีนิกเขปบทที่ยกไว้ ณ เบื้องต้นว่า **“สาคารา อนาคารา จ อุโภ อญฺโญญฺญนิสฺสิตา”** แปลความว่า “คฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งสองฝ่ายต่างอาศัยกันและกัน” ดังพรรณนามา พอสมควรแก่เวลา

เทสนาปริโยสาเน ในอวสานเป็นที่สุดแห่งพระธรรมเทศนานี้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและอานุภาพแห่งกุศลบุญราศีส่วนธัมมัสสวนมัย จงมารวมกันเป็นตบะ เดชะ พลวปัจจัย สัมฤทธิผลเป็นพระพรชัยมงคลแด่ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลปัจจุบัน ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลทุกประการ พระบรมเดชานุภาพแผ่ไพศาล ทรงอภิบาลรักษาประเทศชาติ พระศาสนา และพระบรมราชจักรีวงศ์ ให้ดำรงวัฒนาสถาพร ตลอดจิรัฐิติกาล

รับประทานแสดงพระธรรมเทศนาในพหุปการกถา พอสมควรแก่เวลา ขอยุติลงคงไว้แต่เพียงเท่านี้

เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้

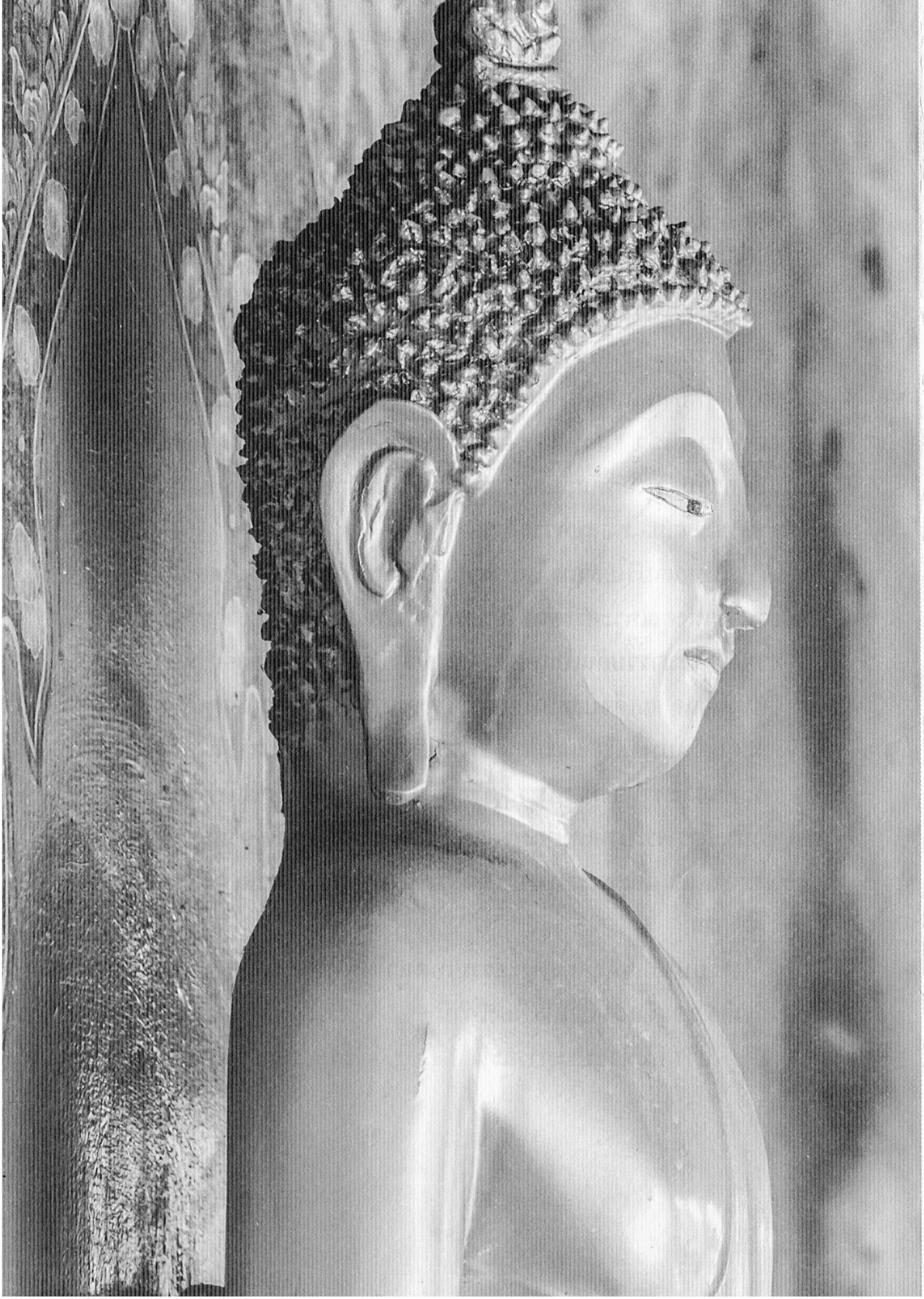

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๒๖/๒๕๖๓
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๖๓๕/๒๕๖๓

เรื่อง **ขอความเห็นชอบบทพระธรรมเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์**

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีลิขิต ที่ ๘๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ แจ้งว่า ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ มติที่ ๕๗๙/๒๕๖๓ เห็นควรให้พระสงฆ์ทั่วประเทศแสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทุกวันธรรมสวนะ หรือแสดงปาฐกถาธรรมในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยมอบพระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม และประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแต่งบทพระธรรมเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นั้น

บัดนี้ พระพรหมบัณฑิต และคณะกรรมการจัดทำบทพระธรรมเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้จัดทำบทพระธรรมเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้มีบัญชาให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา รายละเอียดตามบทพระธรรมเทศนาฯ ที่แนบถวายในที่ประชุม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติ ดังนี้

๑. เห็นชอบบทพระธรรมเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๒. ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๒ ฝ่าย เพื่อแจ้งวัดในเขตปกครองแสดงพระธรรมเทศนาบทนี้ ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ และในโอกาสต่าง ๆ

๓. ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเผยแพร่ทางเว็บไซต์

๔. ให้จัดทำคัมภีร์เทศน์แบบพับ

๕. ให้พิมพ์ลงในแถลงการณ์คณะสงฆ์

และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

(นายณรงค์ ทรงอารมณ์)
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เลขาธิการมหาเถรสมาคม

คำสั่งศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ ๒/๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำบทเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตามที่มหาเถรสมาคม ในคราวประชุม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๓ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เห็นควรให้พระสงฆ์ทั่วประเทศแสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทุกวันธรรมสวนะหรือแสดงปาฐกถาธรรม ในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยได้มอบหมายให้ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบในการแต่งบทเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นั้น

เพื่อดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๓ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำบทเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ประกอบด้วย

๑. พระพรหมบัณฑิต	วัดประยุรวงศาวาส	ประธานกรรมการ
๒. พระธรรมราชานุวัตร	วัดโมลีโลกยาราม	กรรมการ
๓. พระเทพปฏิภาณกวี	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๔. พระเทพปวรเมธี	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๕. พระเทพเวที	วัดสังเวชวิศยาราม	กรรมการ
๖. พระราชธรรมวาที	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๗. พระราชญาณกวี	วัดพระราม ๙	กรรมการ
๘. พระราชวิสุทธิเวที	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๙. พระราชปริยัติมุนี	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	กรรมการ
๑๐. พระสุธีรัตนบัณฑิต	วัดสุทธิวราราม	กรรมการ
๑๑. พระครูโสภณปริยัติยานุกิจ	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ยกร่างจัดทำเนื้อหาสาระบทเทศนา เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อนำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(พระพรหมบัณฑิต)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กรรมการมหาเถรสมาคม

มูลนิธิสิริวัฒนภักดี
SIRIVADHANABHAKDI FOUNDATION

ThaiBev
บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

มูลนิธิสิริวัฒนภักดี และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
โดย คุณเจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี และครอบครัว
พิมพ์ถวาย พ.ศ. ๒๕๖๓

บทเทศนา พหุปการกถา

ว่าด้วยความรู้รักสามัคคีมีอุปการะมาก

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

แต่งตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๕๗๙/๒๕๖๓